

1. Algemene richtlijn voor hygiëne, reiniging en desinfectie

Er is een groot risico op infecties zoals schimmel en niesziekte in een dierenopvang omdat er veel dieren bij elkaar zitten en er soms nieuwe dieren bij komen. Omdat de dieren in opvang soms in een groepssituatie leven met meer stress dan particulier gehouden huisdieren, met een hoger risico op infectie en waarschijnlijk een minder goede afweer zodat ze meer kans lopen om ziek te worden.

Om toch het risico op ziekten te beperken kunnen een aantal dingen helpen, zoals stress verminderen, vaccineren, quarantaine van nieuwe dieren en goede hygiëne.

Hygiëne kan onderverdeeld worden in persoonlijke hygiëne en omgevingshygiëne.

- Persoonlijke hygiëne: schoonmaken van handen, schoenen en kleding van de medewerkers.
- Omgevingshygiëne: schoonmaken van hokken, etensbakjes, kleedjes, speeltjes en algemene ruimtes.

1.1 Algemene hygiëne principes

Met welke middelen en hoe vaak schoon moet worden gemaakt is afhankelijk van wat je schoon wil maken (hokken, speeltjes, bakjes enz.) en hoeveel en welke ziektes voorkomen in de opvang.

Er zijn verschillende soorten van schoonmaken. Bij **reiniging** met reinigingsmiddel wordt vuil en vet opgelost maar ziektekiemen gaan hiervan niet dood. Dit zorgt ervoor dat het "optisch schoon" is. Het oogt schoon, maar er kunnen nog bacteriën aanwezig zijn. Een **desinfectiemiddel** werkt juist weer niet zo goed tegen vuil en vet maar doodt wel ziektekiemen. Daarom is het belangrijk, als je wil desinfecteren, om eerst het grove vuil weg te verwijderen en vervolgens te desinfecteren.

Bij het reinigen van voorwerpen of oppervlaktes (kattenbakken, voederbakjes, planken, vloeren) zal deze volgorde van schoonmaken altijd toegepast moeten worden. De doekjes/papiertjes die worden gebruikt om het grove vuil te verwijderen zullen weggegooid moeten worden.

Het is belangrijk dat materialen die voor de schoonmaak gebruikt worden, goed te reinigen of weg te gooien zijn zodat deze zelf niet als infectiebron gaan dienen, bijvoorbeeld een vieze bezem. Na het gebruik van deze materialen in een bepaalde ruimte dienen dezen gereinigd en gedesinfecteerd te worden alvorens te worden weggezet, dan wel in een andere ruimte te worden gebruikt. Het verdient de voorkeur om per ruimte aparte schoonmaakmaterialen te gebruiken (bv door per ruimte een vaste kleurcode voor materialen te gebruiken).

Deze schoonmaakspullen zoals de bezem zullen in een aparte ruimte van de dieren opgeslagen moeten worden.

Na schoonmaken met de allesreiniger moet het oppervlak nagespoeld worden met schoon water. Alvorens over te gaan tot desinfectie, zal het oppervlak gedroogd moeten worden. Dit kan prima aan de lucht, maar dit kan even duren, afhankelijk van de weersomstandigheden buiten en hoe nat de reiniging gedaan is.

Desinfecteren kan met een middel dat chloor bevat (bijvoorbeeld Halamid-d) of met een quarternaire ammonium verbinding. Tegen middelen die chloor bevatten is weinig resistentie van de bacteriën. Chloor is het ook werkzaam tegen schimmel (Halamid-d overigens niet). Wel moet het oppervlak goed schoon zijn voor het gebruik van chloor desinfectie. Als laatste product is er

Potassium peroxymonosulfate wat bij licht bevulde oppervlakten zowel voor reiniging als desinfectie kan worden gebruikt.^{6, 1, 2}

Per middel dient in de bijsluiter gekeken te worden hoe het product gebruikt moet worden (bijvoorbeeld de inwerktijd en reacties met andere schoonmaakmiddelen).

Om de kans op het uitbreken van een ziekte zo klein mogelijk te maken, is het belangrijk regelmatig te desinfecteren.

1.2 Persoonlijke hygiëne

Handhygiëne: Voor een goede hygiëne van de handen is het nodig om een plek te hebben waar een wasbak is met vloeibare zeep, papieren doekjes en handalcohol.

Het is belangrijk handen te desinfecteren na contact met zieke dieren om ze bijvoorbeeld medicijnen toe te dienen of een wondje schoon te maken en na het verzorgen/aaien van niezende of hoestende dieren, maar ook na het verschonen van kattenbakken, voederbakjes of het opruimen van feces of urine. Deze reiniging en desinfectie zal moeten plaatsvinden alvorens andere bezigheden worden uitgevoerd.

- **Reinigen** → handen wassen met normale vloeibare handzeep om het grove vuil te verwijderen. De handen afdrogen met papieren doekjes en deze vervolgens weggooien. Het is vooral belangrijk handen te wassen na het schoonmaken van hokken, contact met dieren (aaien), niezen en toiletbezoek.
- **Desinfecteren** → zorgt voor het verminderen van het aantal bacteriën op de handen. Hiervoor kan handalcohol worden gebruikt (ethanol 60-90%).⁶

Er moet aan gedacht worden dat alvorens deze reiniging plaatsvindt, alles wat wordt aangeraakt kan bijdragen aan het verspreiden van de ziektekiemen. Daarom wordt aangeraden pedaalvuilnisbakken aan te schaffen en op de nieuwe locatie kranen te plaatsen die met de voet of met de elleboog geopend kunnen worden. Hetzelfde geldt voor de zeepdispensers.

Kleding: Bij het schoonmaken van de opvang is er veel contact met microorganismen. Hier kunnen ook microorganismen tussen zitten die ziektes kunnen opwekken bij dieren of bij u zelf. Daarom is het verstandig hiervoor speciale kleding en schoeisel (laarzen/klompen) te gebruiken en deze na gebruik te wassen en de laarzen met een borstel en desinfectiebad schoon te maken. Is dit niet mogelijk, dan wordt aangeraden deze schoenen en kleding alleen te gebruiken bij het betreden van de diervverblijven en niet buiten de opvang. Deze kleding zou op een aparte plek bewaard kunnen worden zodat de werknemers zich kunnen omkleden net voordat de diervverblijven betreden worden. Deze aparte plek hoeft niet groot te zijn, een afsluitbare kast is voldoende.

Het is verstandig deze kleren tussen de verschillende diergroepen op de afzonderlijke afdelingen te wisselen. Dit geldt absoluut voor de quarantaine ruimte, hier dient andere kleding of sluitende overkleding gedragen te worden, bijvoorbeeld in de vorm van sluitende overalls. Deze kleding dient in de omkleedruimte / sluis naar de quarantaineruimte achter te blijven en op moet op minimaal **60°C** gewassen worden. Wegwerpoveralls zijn ook een optie.

¹ <http://www.ctgb.nl/> biocide PT03 – Biociden voor veterinaire hygiëne doeleinden

² <http://www.sheltermedicine.com/education/lecture-library>

Het wordt aangeraden om handschoenen te dragen bij 'vieze' schoonmaakwerkzaamheden en het toedienen van antibiotica en hormoonbevattende medicatie waarmee de huid in contact kan komen. Handschoenen moeten zeker ook gedragen worden in de quarantaine ruimte en bij het verzorgen van dieren met zoönoses (ziektes die op mensen overgedragen kunnen worden) zoals schimmelinfecties. Handschoenen dienen ook gebruikt te worden om overdracht van dier op dier te verhinderen: tussen verzorging van 2 zieke dieren handschoenen wisselen.

1.3 Omgevingshygiëne

Hokken en ruimtes: Aangeraden wordt om deze schoon te maken indien ze vuil zijn en de ruimtes minstens 1X per week te desinfecteren met bijvoorbeeld halamid-d na reiniging.³

Haal het grove vuil, zoals ontlasting, afval en overgebleven voer, weg. Dit kan gedaan worden op de manier die eerder beschreven is (reiniging en desinfectie).

Het wordt aangeraden eerst hoger gelegen oppervlaktes (deuren, deurknoppen en planken) schoon te maken alvorens de lagere gedeeltes (vloer) schoon te maken. Dit in verband met het naar beneden dwarrelen van vuil.

Stoeptegels kunnen indien ze bevuild zijn met uitwerpselen of algemeen vuil zonder dat er een probleem is met ziekten in de opvang, het beste met een alkalisch reinigingsmiddel dat geschikt is voor dierverblijven schoongemaakt worden. Dit middel moet even inwerken en vervolgens kan het vuil met een bezem worden verwijderd en kan het geheel schoongespoeld worden.

Als wel sprake is van problemen met ziekte of als er sprake is van een blijvende onaangename geur ondanks reiniging (deze kan ontstaan door groei van bacteriën) is desinfecteren nodig. Hiervoor wordt een desinfectiemiddel gebruikt (bijvoorbeeld het eerder genoemde Halamid-d) dat na het reinigen en schoonspuiten op de tegels aangebracht kan worden en na 20 minuten intrekken schoongespoten moet worden. Spoel altijd goed na het gebruik van desinfectiemiddelen. Sommige middelen kunnen giftig zijn voor dieren.

Voederbakjes moeten het liefst dagelijks maar minstens een keer in de week schoongemaakt worden. Dit door ze eerst af te wassen in een sopje, af te spoelen, en ze vervolgens 5 minuten in een desinfecterende oplossing te leggen en nogmaals goed af te spoelen en af te drogen met een schone theedoek.⁹

Mandjes en kleedjes dienen minstens 1x per week op minstens 60 graden gewassen te worden, en eerder indien vuil. Na het wassen moeten de mandjes en kleedjes ook in een schone, diervrije ruimte drogen en worden opgeslagen indien ze niet direct worden gebruikt. Wanneer de mandjes en kleedjes in een bepaalde, afgesloten ruimte zijn gebruikt mogen ze niet meer in een andere ruimte worden gebruikt voordat ze weer opnieuw gewassen en gedroogd zijn. Rieten mandjes zijn lastig te reinigen en desinfecteren en aangeraden wordt om volledig over te stappen op plastic mandjes of weggooibare dozen, zoals nu al veel in gebruik zijn.

Transportmandjes dienen apart van dieren opgeslagen te worden en volledig gereinigd en gedesinfecteerd te worden na gebruik.

Speeltjes en krabpalen zijn natuurlijk lastig schoon te maken. Indien mogelijk kunnen speeltjes met de kledjes meegewassen worden. Als er sprake is van een ziekte (zoals schimmel), moeten zowel speeltjes als krabpalen mogelijk vervangen worden. Het liefst moeten er speeltjes en krabpalen in de verblijven staan die gemakkelijk gereinigd kunnen worden. Aangeraden wordt om over te gaan op voorwerpen die hieraan voldoen of indien dit niet mogelijk ze regelmatig te vervangen.

1.4 Toch een uitbraak?!

Om op tijd in te kunnen grijpen bij uitbraak van een ziekte is het belangrijk snel in te grijpen. Daarvoor moet de ziekte wel herkend worden. Dit is een taak van de bedrijfsdierenarts.

Ook is het belangrijk dat er van tevoren een plan is gemaakt hoe te handelen bij een mogelijke ziekte-uitbraak.

Er zijn een paar stappen die in ieder geval in dit plan moeten staan om het probleem zo goed mogelijk aan te pakken:

- Mochten ziekteverschijnselen herkend worden, dient contact opgenomen te worden met de dierenarts die een diagnose kan stellen.
- Houd van het begin van de ziekte goede administratie bij: welke dieren zijn ziek, met welke dieren hebben zij contact, in welke verblijven zijn ze geweest, welke mensen zijn in de opvang geweest; op bezoek of voor de verzorging van de dieren.
- Verdeel de dieren in categorieën: zieke dieren / dieren die in contact zijn geweest met de zieke dieren / overige dieren.
- Scheid deze dieren fysiek! Probeer dus verschillende hokken te maken met de groepen die zo ver mogelijk uit elkaar liggen. De hygiëne tussen deze groepen is vanaf het begin heel belangrijk. Zo moet andere kleding gedragen worden tussen de groepen en moeten schoenen goed gedesinfecteerd worden. Wanneer gekozen wordt voor de eerder genoemde sluis, kan deze goed gebruikt worden.
- De ruimtes waarin zieke dieren zijn geweest moeten afhankelijk van de ziekteverwekker met daarvoor geschikte middelen gedesinfecteerd worden. In het geval van schimmel of kattenziekte moeten spullen die niet te desinfecteren zijn (zoals krabpalen) vervangen worden.
- Mensen die in de opvang zijn geweest of die een dier geadopteerd hebben moeten op de hoogte worden gesteld en informatie krijgen over de betreffende ziekte.

Neem contact op met uw dierenarts. De middelen die nodig zijn om de dieren te behandelen zijn alleen via de dierenarts te verkrijgen. Er zijn verschillende manieren waarop een behandeling ingezet kan worden.

Utrecht, 16 april 2013